

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертация на тема “ **СЪВРЕМЕННИ АСПЕКТИ ЗА ЗАЩИТА
ПРАВАТА НА РАБОТНИЦИТЕ ПОСРЕДСТВОМ СИНДИКАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ
В БЪЛГАРИЯ**”

**За присъждане на научна степен “доктор по социология”, шифър
05.11.01**

На Тодор Николаев Капитанов

От проф.д.с.н. Георги Найденов

1. Съдържание.

Дисертацията е с общ обем 217 стр. Състои се от увод, три глави, , използвана литература, приложения. Съдържателната част е 143 страници. Използвани са 130 източника. От тях 68 на кирилица и 62 на латиница.

В увода са формулирани актуалността на изследвания проблем, и общите изследователски въпроси. Аргументирано е защо докторантът се насочва към социологическия подход за изследване дейността на синдикатите. Разгледани са обекта и предмета на изследването, целта и задачите, изведена е основната теза. Експлицирани са методиката на изследването и ограниченията.

В глава първа – „Историко-теоретичен обзор“, са разгледани историческите и теоретични основи за възникването на синдикалните движения в Европа, българският синдикален опит до 9 септември 1994 год. и ролята на профсъюзите при „социализма“. В глава втора – „Съвременният синдикализъм“, са изследвани съвременният синдикализъм в развитите страни и съвременният синдикализъм в България. В глава трета – „Автентичният синдикализъм“, са разгледани индустриалните акции и кампании с акцент на тези, организирани от КНСБ, направен е

анализ на нагласите към синдикатите в общественото пространство и на национален протестен митинг на КНСБ на 27 октомври 2017 г. В заключението е направено обобщение на постигнатите резултати. В Приложение № 1, е дадена таблица на национални стачки и протести в България след 10.11.1989 год. В приложение № 2 са анализирани резултатите от проведената анкета сред синдикални членове в страната. В Приложение № 3 са дадени резултатите от проведено онлайн проучване на синдикални председатели на предприятия/организации. В Приложение № 4 се анализират постигнатите резултати от синдикалния протест на 27 октомври 2017 г. В Приложение № 5 са разгледани исканията на КНСБ към бюджет 2018. В Приложение № 6 е анализиран успеха на КНСБ в защита интересите на трудещите се във формирането на Бюджет '2018 и реалния сектор през 2017 и 2018 година. В Приложение № 7 е представена Декларация на участниците в националния синдикален протестен митинг на КНСБ.

2. Кой са плюсовете на дисертацията?

а) Темата на дисертацията е актуална и значима. Докторантът правилно се е ориентирал към изследване в предметното поле на социологията и използването на социологически методи. Много добре е формулирал и личната си причастност към темата и своята мотивация.

б) Целите, задачите и ограниченията на изследването са формулирани ясно и лаконично. Ясно и отчетливо е формулирана и основната теза на дисертацията. Резултатите на изследването доказват основната теза;

в) Положителен момент в дисертацията е, че в първите две глави след анализ на международния опит докторантът прави анализ на проблемите в България. Няма излишно „теоретизиране“ към което са

склонни повечето докторанти. Фокусът на дисертацията подчертано е към България.

г) Сериозен плюс е и компетентността на докторанта в проблемното поле на дисертацията. Неговият практически опит и доброто познаване на литература по темата имат за резултат завидна „свобода“ в боравенето с фактите и проблемите. Той показва компетентност и в използването на социологическия понятиен апарат, и в анализа на резултатите от социологическите изследвания. Езикът на дисертацията е четивен и достъпен.

3. Характер на научните приноси.

Съгласен съм със самооценката на докторанта за приносите. Техният характер е – „Обогатяване на съществуващите знания“. За съжаление, за сетен път се убеждавам, че докторантите не умеят добре да формулират приносите си. И в този случай приносите са формулирани разказвателно, а не като постигнати резултати. Това е обща слабост на почти всички дисертации, на които съм бил рецензент. Очевидно е, че научните ръководители трябва да оказват по голяма помощ на докторантите в това отношение.

4. Бележки по дисертацията.

а) Докторантът много добре показва, че и в трите периода на развитието на държавния капитализъм в България – от Освобождението до 9.09.1944 год., от тогава до 10.11.1989 год. и от тогава – досега, синдикатите са обвързани с едни или други политически партии. Правилно отбелязва, че тази характеристика на българските синдикати има отрицателно влияние върху тяхното развитие и влияние. Вярно посочва, че постепенно синдикатите и в частност КНСБ след 10.11.1989 год. се стремят да станат независими от

политически влияния, защото тези влияние пречат на основната им функция – защита на наемния труд. Но всички тези правилни постановки „увисват във въздуха“, когато се излага хронологията на синдикалните протести. В частност тези на КНСБ. Например на страници 101 и 102 се разглежда участието на КНСБ, „Подкрепа“ и „Промяна“ в свалянето на правителството на Жан Виденов. Прави се извода – „Организираните протести през 1996 – 1997 г. затвърждават имиджа на КНСБ като демократична и независима организация и като един от основните фактори за развитието на гражданското общество в България.“ (стр. 102) Тази теза е фактически невярна. И влиза в противоречие с тезата, че обвързването на синдикатите с политически „мисии“ пречи на основната им функция – защита на наемния труд. Тук е пропусната отлична възможност да се докаже тази важна теза на докторанта. Защото чрез участието си в политическия „театър“ – „смяна на властта“, чрез участието си в клатенето на политическата „люшкарка“ – „изпълнителен орган - политически резерв“ (ако използваме израза на Иван Хаджийски), синдикатите и в частност КНСБ легитимираха ценовия шок 1996/97 год. Тоест, те на практика участваха на страната на едрия капитал във войната му срещу наемния труд.

б) Необходима е по ясно разграничение на собствените социологически изследвания на докторанта. Несъмнено такава е включеното наблюдение. Несъмнено такива са и другите представени изследвания. Там е работата, обаче, че някои от тях докторанта е правил в качеството си на служител на КНСБ. Следователно резултатите на тези изследване и съответно анализът на резултатите въпреки, че са правени от докторанта, са собственост на КНСБ, а не негови. От това затруднение би могла да се излезе, като изследването се представи като документ, и докторантът направи вторичен анализ на

този документ. Струва ми се, че именно това той е направил в няколко от приложенията. Ако е така, то в тези приложения е уместно да останат само документите на КНСБ, а вторичният анализ на тези документи да стане част от основния текст на дисертацията.

в) Докторантът използва терминологичния апарат на официалната наука. Това е разбираемо и нормално. Но бих му препоръчал да се замисли относно някои термини, които използва. Например, че понастоящем доминира модела на „неолиберален капитализъм“, че има „провал“ на „неолибералните политики“ и пр. Това е терминология и идеологеми на едрия транснационален капитал. Тази терминология и идеологеми се използват като идейно оръжие в неговата борба срещу наемния труд. Например, когато американският финансов капитал реши да пусне печатницата за пари на ФЕД по време президента Б. Обама, той рязко активизира „левия“ си обслужващ персонал в агитация и пропаганда на идеологемата за „провала на неолиберализма“. По такъв начин даде повод на Б. Обама да одобри искането на ФЕД за печатането на 3 трилиона долара. Това е спечелена битка от едрия финансов капитал срещу наемния труд в целия свят. С помощта на „левите“ агитатори и пропагандатори. Така че използването на тази терминология и идеологеми не са подходящи за хора и институции, защитаващи интересите на наемния труд. Още повече, че тази терминология и идеологеми са съвършено неверни. Нима в международните икономически отношения най-мощният национален капитал – американския, се придържа към „неолиберализма“? Напротив, в Афганистан той наложи диверсификация на производството на опиум, основна суровина на американския наркобизнес, използвайки брутално военно насилие. В Ирак американския нефтен бизнес измести френския и руския не чрез конкуренция, а пак чрез брутално въоръжено насилие. Нищо общо

няма това с така наречения „неолиберализъм“. Казаното се отнася и за вътрешно икономическите отношения и политики. Например, докторантът правилно отбелязва, че в България много често „противник“ на синдикатите са по скоро държавните институции и в по малка степен организациите на работодателите. Да, несъмнено е така! Но това е красноречиво доказателство, че капитализмът в България е всичко друго, но не и „неолиберален“. Стратегията на ценовите шокове през 90-те години, когато управляващата класа използва мощта на държавата във войната срещу наемния труд също е всичко друго, но не и въвеждане на „пазарна“ икономика и либерални политики.

5. Авторефератът съответства на съдържанието на дисертацията. В него са посочени 4 публикации по темата на дисертацията и четири други публикации.

6. Заключение. Дисертацията на Тодор Николаев Капитанов е сериозно, компетентно и професионално направено изследване. Направените бележки ни най-малко не подценяват неговите достойнства. Научните приноси са значими и затова с убеденост препоръчам на уважаемото жури, и впоследствие Факултетния съвет, да му присъдят научната степен доктор по социология – шифър 05.11.01.

Гр. София
21.03.2018 г.

подпис:
/проф.д.с.н. Г.Найденов/